

Tarptautinė grūdų taryba (IGC) šių metų liepos mėnesį prognozavo, kad 2007 metais grūdų derlius pasaulyje turėtų sudaryti 1658 mln. t, arba 5,7 proc. daugiau nei 2006 metais. Dėl nepalankių orų numatomas mažesnis grūdų derlius kai kuriose Europos valstybėse ir Kanadoje, tačiau JAV bei Pietiniame pusrutulyje laukiama gausaus grūdų derliaus.

Maistinių ir pašarinių grūdų sunaudojimas 2007 metais pasaulyje dėl aukštų grūdų kainų beveik stabilizavosi (palyginti su praėjusiais metais, padidėjo tik 2,9 proc.), tačiau pramonėje, ypač biokuro gamybai, sparčiai didėja. IGC prognozuoja, kad grūdų pasaulyje bus sunaudota rekordiška daug – 1673 mln. t. Pasaulinė grūdų prekyba turėtų siekti 217 mln. t – tik 1 mln. t mažiau, palyginti su 2006 metais. Dėl sumažėjusios konkurencijos turėtų padidėti grūdų eksportas iš JAV. Grūdų atsargos pasaulyje 2007 metais padidintos iki 241 mln. t, tačiau tai 16 mln. t mažiau nei 2006-aisiais.

JAV žemės ūkio departamento duomenimis, rapsų derlius pasaulyje 2007 metais turėtų būti 51,4 mln. t – 9,3 proc. didesnis nei 2006-aisiais.

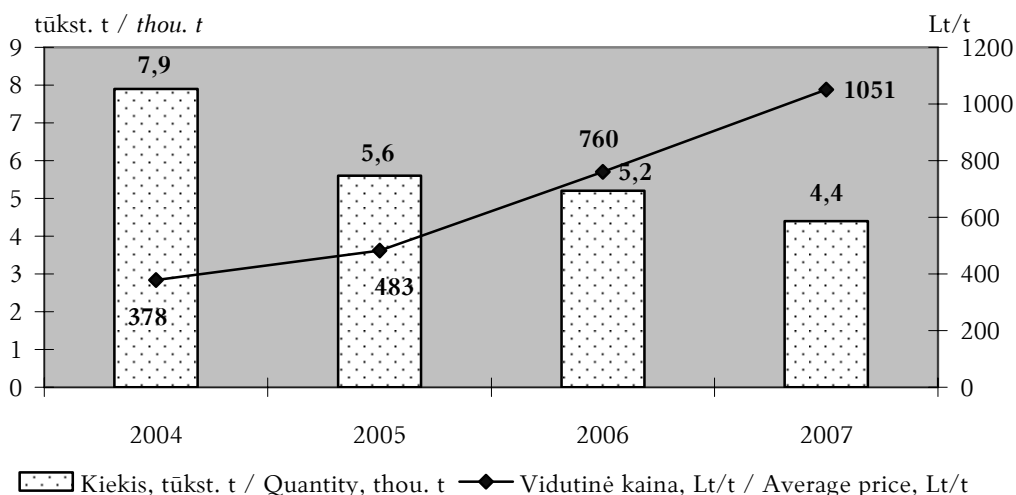
BULVĖS / *POTATOES*

Lietuvoje šiemet ankstyvųjų bulvių derliumi galėjo džiaugtis ne kiekvienas bulves auginantis ūkininkas. Žemesnėse vietose pasodintos bulvės nukentėjo dėl drėgmės pertekliaus. Į kai kuriuos laukus negalėjo įvažiuoti bulvių kombainai – tai apsunkino derliaus nuėmimo darbus. Todėl iš drėgnų laukų bulves nukasę ūkininkai, norėdami tinkamai paruošti sandėliavimui, turi jas džiovinti. Tikėtina, kad didelę dalį bulvių derliaus ūkininkai stengsis kuo greičiau realizuoti tiesiai iš lauko. Rudenį rinkoje galimas bulvių perteklius. Be to, šiemet kai kuriuose ūkiuose pasireiškė bulvių maro požymiai. Tačiau, nepaisant didelio iškritusių kritulių kiekio, ligų, kitų nesėkmių ir 3,8 proc. sumažėjusio bulvių pasėlių ploto, tikimasi daugiau kaip 50 proc. didesnio nei pernai bulvių derliaus.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų sausio–liepos mėnesiais supirkta 4,4 tūkst. t bulvių – 15 proc. mažiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Vidutinė bulvių supirkimo kaina 2004–2007 metais augo. 2007 metų sausio–liepos mėnesiais ji buvo 1,4 karto didesnė nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (1 pav.).

Lietuvoje liepos pradžioje bulvių pasiūla buvo nedidelė, nes bulvių odelė nebuvo labai tvirta ir augintojai neskubėjo jų kasti. Be to, nuimti derlių trukdė lietūs. ŽŪMPRIŠ duomenimis, atsižvelgiant į dydį ir kokybę, nefasuotos ankstyvosios bulvės prekiniuose ūkiuose buvo parduodamos po 850–1400 Lt/t, fasuotos – po 1600–1800 Lt/t.

2007 metų liepos mėnesį, palyginti su 2006-ųjų liepa, bulvės Lietuvoje pabrango 9 proc. ir buvo vienos brangiausių (1 lentelė). Lietuvos prekiniuose ūkiuose jos buvo parduodamos apie 1,3 karto brangiau nei Latvijos, 2,4 karto – nei Lenkijos ir net 5,6 karto – nei Belgijos prekiniuose ūkiuose.

1 pav. Bulvių supirkimas ir vidutinė kaina 2004–2007 metų sausio–liepos mėnesiais

Figure 1. Quantities and average prices of potatoes purchased in January–July 2004–2007

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004, 2005, 2006, 2007 m. liepos mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005, 2006, 2007 m. balandžio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

1 lentelė / Table 1

**Vidutinės bulvių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2006 ir 2007 metų liepos mėnesį, Lt/kg**

*Average farm prices of potatoes in Lithuania and selected foreign countries
in July 2006 and 2007, Lt/kg*

Šalis / Country	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Belgija / Belgium	0,50	0,21	42
Lenkija / Poland	0,58	0,48	83
Vokietija / Germany	0,77	0,56	73
J. Karalystė / UK	0,75	0,70	93
Slovakija / Slovakia	0,71	0,81	114
Latvija / Latvia	0,92	0,87	95
Čekija / Czech Republic	0,83	0,96	116
Estija / Estonia	0,58	1,01	174
Lietuva / Lithuania	1,07	1,17	109
Rusija / Russia	1,06	1,21	114
Baltarusija / Belarus	1,49	2,16	145

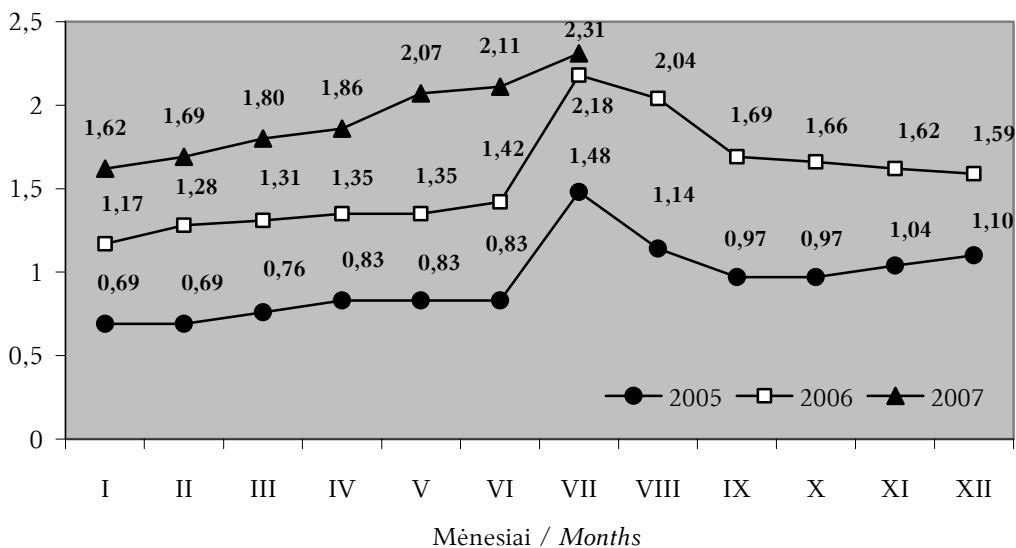
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Rugpjūčio viduryje Lietuvoje bulvių pasiūla padidėjo, todėl kaina buvo mažesnė: nefasuotos bulvės buvo parduodamos po 650–880 Lt/t, fasuotos – po 800–980 Lt/t.

Daugelyje šalių bulvių suvartojama vis mažiau. Iš šiuolaikinės virtuvės jas išstumia patiekalai, kurių pagaminimui reikia mažiau laiko. Be to, neestetiška bulvių išvaizda psichologiškai veikia pirkėjus rinktis kitus produktus.

Nors manyta, kad ES bulvių augintojai, paskatinti praeitų metų kainų, bulvių pasėlių plotus labai padidins, padidėjimas buvo nežymus. Ūkininkai vis dažniau renkasi kitas, lengviau išauginamas, mažiau investicijų reikalaujančias ir ne tokias rizikingas kultūras. Tačiau tikėdamiesi didesnio derlingumo, daugiau bulvių prikasti planuoja ir daugiausia bulvių išauginančių ES šalių ūkininkai: Vokietijoje laukiama apie 12 proc., J. Karalystėje – apie 8,5 proc., Prancūzijoje ir Nyderlanduose – apie 11 proc. didesnio derliaus. Tikėtinas ir kainų sumažėjimas dėl padidėjusios bulvių pasiūlos ES rinkoje.

Bulvių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvos prekybos centruose 2007 metų I pusmetį buvo apie 1,4 karto, o liepą – tik 6 proc. didesnė negu 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (2 pav.).

2 pav. Mažmeninės bulvių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 2. Retail prices of potatoes in Lithuania 2005–2007, Lt/kg

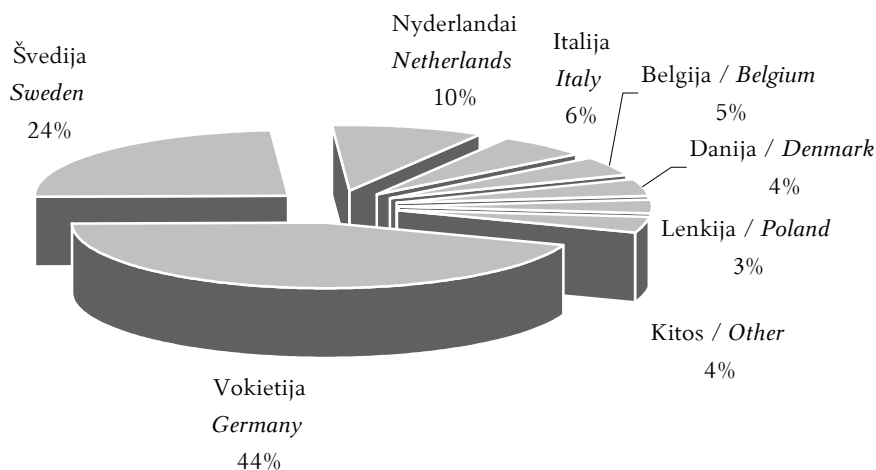
Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005, 2006, 2007.

2006 metų liepos mėnesį bulvių mažmeninė kaina Lietuvoje buvo apie 3 proc. mažesnė nei Estijos prekybos centruose. Sausio–gegužės mėnesiais mažiausiomis kainomis tarp Baltijos šalių bulves pardavinėjusiuose Latvijos prekybos centruose birželį–liepą kainos išaugo ir buvo apie 16 proc. didesnės nei Lietuvos mažmeninės prekybos centruose.

2007 metų rugpjūčio mėnesį bulvės šalies parduotuvėse kainavo tiek, kiek ir 2006-ųjų rugpjūtį. Turguje bulvių kaina 2007 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais buvo daugiau kaip 30 proc. mažesnė negu mažmeninė.

Turguose prekyba lietuviškomis ankstyvosiomis bulvėmis prasidėjo birželio viduryje. Pirmųjų bulvių kaina siekė iki 6 Lt/kg. Per savaitę ji nukrito perpus – iki 3 Lt/kg. O liepą už bulvių kilogramą turguje vidutiniškai buvo prašoma 2,3 Lt.

Užsienio prekyba. 2007 metų I pusmetį bulvių užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. Bulvių importuota 7,1 karto daugiau nei eksportuota. Į Lietuvą įvežta 18,9 tūkst. t bulvių, t. y. apie 20 proc. daugiau negu 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu. Bendroji bulvių importo vertė buvo 23,8 mln. Lt, vidutinė kaina – 1,26 Lt/kg – 1,6 karto didesnė. 44 proc. bulvių importuota iš Vokietijos – 8,3 tūkst. t (po 1,31 Lt/kg), 24 proc. – iš Švedijos – 4,5 tūkst. t (po 1,05 Lt/kg) (3 pav.).

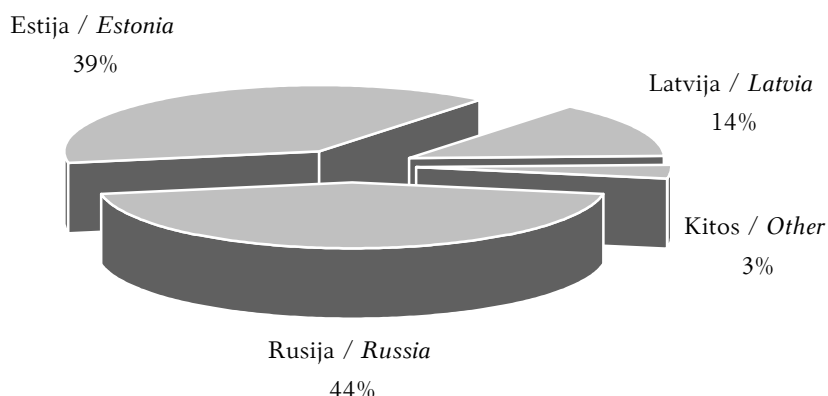

3 pav. Bulvių importas 2007 metų I pusmetį
Figure 3. Imports of potatoes in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metų I pusmetį Lietuva eksportavo 2,6 tūkst. t bulvių – palyginti su gamyba, tai visai nedaug, tačiau eksportuota 2,4 karto daugiau nei per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį. Bendroji bulvių eksporto vertė buvo 4,3 mln. Lt, vidutinė kilogramo kaina – 1,63 Lt, t. y. 2 kartus didesnė nei 2006-ųjų atitinkamu laikotarpiu.

Didžiausi bulvių eksporto srautai – į Rusiją (44 proc.) ir Estiją (39 proc.). Į Rusiją išvežta 1,2 tūkst. t (po 1,96 Lt/kg), į Estiją – 531 t (po 1,39 Lt/kg) bulvių (4 pav.).

4 pav. Bulvių eksportas 2007 metų I pusmetį
Figure 4. Exports of potatoes in the 1st half-year 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Bulvių gaminiai. 2007 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, paruošta ir užkonservuota apie 2 kartus daugiau bulvių (2 lentelė). Gamyba orientuota į užsienio rinkas – jose parduodama apie 65 proc. produkcijos, o kaina vidaus rinkoje 15 proc. didesnė.

2 lentelė / Table 2

Paruoštų ir konservuotų bulvių (įskaitant traškučius) gamyba ir realizavimas*
2005–2007 metų I pusmetį

Production and sales of potatoes prepared or preserved (chips incl.)
in the 1st half-year 2005–2007*

Rodikliai / Indicators	2005	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2005, %
Pagaminta, t / Production, t	2304	3166	4554	198
Parduota, t / Sales, t	2392	3186	4376	183
iš jų vidaus rinkoje of which in domestic market	1067,4	1330	1525	143
Vidutinė kaina, tūkst. Lt/t Average price, thou. Lt/t	11,12	10,78	10,75	97
Vidutinė kaina vidaus rinkoje, tūkst. Lt/t Average price in domestic market, thou. Lt/t	13,19	12,73	12,32	93

* Be PVM / VAT excluded.

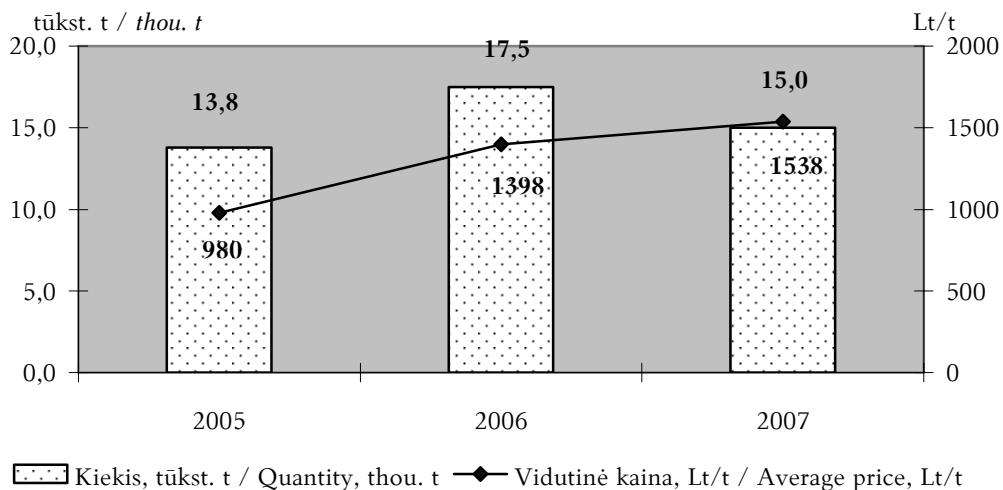
Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metų I pusmetį paruoštų ir konservuotų bulvių užsienio prekybos balansas neigiamas. Eksportuota 2,9 tūkst. t paruoštų ir konservuotų bulvių – 30 proc. daugiau, iš jų šaldytų – 2,8 tūkst. t. Didžiausia dalis (71 proc.) – į Rusiją (po 9,66 Lt/kg) ir 17 proc. – į Latviją (po 12,16 Lt/kg). Importuota 3,4 tūkst. t – 6 proc. mažiau nei per 2006 metų tą patį laikotarpį, 54 proc. – iš Lenkijos (sušaldytos – po 3 Lt/kg, nesušaldytos – po 8,64 Lt/kg).

DARŽOVĖS / VEGETABLES

Nors buvo baimintasi, kad nesiliaujantys lietingi orai sunaikins daržovių pasėlius, daržovių augintojai turėtų gauti gerą daržovių derlių. Jei orai bus palankūs ir ūkininkai galės laiku nuimti derlių, jis bus didesnis negu 2006-aisiais ir pagrindinių daržovių turėtų užtekti iki naujojo derliaus.

Vidaus rinka. Per 2007 metų sausio–liepos mėnesius daržovių supirkta 14 proc. mažiau negu per 2006-ųjų, tačiau 8,7 proc. daugiau nei per 2005-ųjų tą patį laikotarpį (1 pav.). Supirkimo kaina didėjo, ji buvo 10 proc. aukštesnė, palyginti su 2006-ųjų, ir 1,6 karto, palyginti su 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu.

1 pav. Daržovių supirkimas ir vidutinė kaina 2005–2007 metų sausio–liepos mėnesiais
Figure 1. Quantities and average prices of vegetables purchased in January–July 2005–2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005 m., 2006 m., 2007 m. balandžio 1 d., liepos 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.